

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
СУЧАСНИЙ ДИСКУРС ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ
ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ
КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ**

Матеріали науково-практичної конференції

23-24 червня 2017 року

Харків – 2017

УДК 008(062.552)
ББК 71я431
Т 65

Редакційна колегія:

Л.Г. Омельченко – директор Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України
О.Г. Бугайченко – завідувач відділу інноваційних культурних проєктів та міжнародного співробітництва Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва
Н.М. Роман – кандидат педагогічних наук, доцент

Адреса редакційної колегії: 61002, Україна, м. Харків, вул. Пушкінська, 62;
Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва.
Тел.+380 (57) 725-12-36

Т65 Традиційна культура в умовах глобалізації: сучасний дискурс щодо збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини. Матеріали науково-практичної конференції (23-24 червня 2017 року). – Харків, 2017. – 360 с.

Збірка містить тези та доповіді, в яких піднімаються та аналізуються проблеми збереження нематеріальної культурної спадщини в умовах сьогодення. Різним аспектам вивчення цих питань було присвячено роботу науково-практичної конференції «Традиційна культура в умовах глобалізації: сучасний дискурс щодо збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини», яка проходила в м. Харкові 23-24 червня 2017 року.

Конференція об'єднала провідних дослідників та діячів культури і мистецтва з різних регіонів України, науковців із інших країн, представників національно-культурних товариств. У ході наукового дискурсу досвідчені вчені простежили й узагальнили інноваційні тенденції збереження елементів нематеріальної культурної спадщини в контексті сучасного мистецтвознавства, культурології, історії, філософії, педагогіки. Під час роботи конференції було обґрунтовано й систематизовано ефективні засоби та шляхи популяризації нематеріальної культурної спадщини. Окремо було визначено перспективи інтеграції традиційної культури в світову культуру та особливості її використання в процесі впровадження стратегії культурної децентралізації.

Для широкого кола дослідників, практиків, а також усіх тих, хто цікавиться нематеріальною культурною спадщиною різних народів світу та перспективами подальшого розвитку й піднесення традиційної культури в умовах глобалізації.

Матеріали друкуються в авторській редакції з незначними коректорськими правками українською та російською мовами.

ISBN 978-617-7470-68-6

УДК 008(062.552)
ББК 71я431
Т 65

Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва, 2017

ЛІТЕРАТУРА

1. Довгань Я.С. Фольклор в епоху постмодерну / Міжнародна науково-практична конференція «Традиційна народна культура: збереження самобутності в умовах глобалізації», 18-20 вересня 2004 р.: 36. матеріалів / Харківська держ. академія культури; Харківський обласний центр народної творчості. – Х.: Регіон-інформ, 2004. – 204 с.
2. Садовенко С.М. Смысловая багатоманітність фольклорного арсеналу української народної художньої культури: розуміння в реаліях сьогодення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.icr.kiev.ua/files/File/2015.11.25_Konferencija_Tezy_Sadovenko.doc
3. Шейко В.М., Александрова М.О. Культура та цивілізація в історико-культурній думці України в добу глобалізації: Монографія / Шейко Василь Александрова Марина. – К.: Ін-т культурології АМУ, 2009.– С. 207, 208. – 312 с.

О.М. Пантєлей,
завідувач відділу етнографії
Харківського історичного музею
імені М.Ф. Сумцова

ІЗ ДОСВІДУ ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАХОДІВ ВІДДІЛОМ ЕТНОГРАФІЇ В ХАРКІВСЬКОМУ ІСТОРИЧНОМУ МУЗЕЇ ІМЕНІ М.Ф. СУМЦОВА

На сучасному етапі Україна прагне зберегти свою культурну спадщину, національні традиції, історичну пам'ять та посісти належне місце в світовому культурному просторі. [2.] Важливою складовою інтеграції нашої країни, її міжнародного визнання, її іміджу, виразом регіональної культурної ідентичності є нематеріальна культурна спадщина. Саме вона дає змогу досягнути все багатство і розмаїття духовної культури українців і водночас – унікальність та цінність кожної локальної культури, яка є виразником «душі» народу, його світогляду, багатовікового досвіду, знань і вмінь [1]. Тому популяризація пам'яток духовної культури

українців, збереження об'єктів нематеріальної культурної спадщини, розвиток традиційної культури наразі набувають особливо важливого значення.

Мешканці нашого краю – Слобожанського історико-етнографічного регіону, що був заснований у сер. XVII ст. залишили нам у спадок чимало унікальних пам'яток історії, культури, археології, етнографії, які також потрібно зберігати, досліджувати та популяризувати. Серед них особливу групу складають самобутні елементи нематеріальної культурної спадщини: звичаї, святкові обряди, виконавські мистецтва, народні знання, навички, пов'язані з традиційними ремеслами, які були невід'ємною частиною життя слобожан, їхньої локальної ідентичності.

Наразі велику роль у консолідації суспільства, розвитку духовності, збереженні та охороні пам'яток матеріальної й нематеріальної культури України відіграють гуртки, фольклорні колективи, освітні та культурні заклади. Осторонь цих питань не залишається і визначний осередок культури – Харківський історичний музей імені М.Ф. Сумцова, співробітники відділу етнографії якого проводять велику роботу з вивчення, збереження та популяризації пам'яток матеріальної і нематеріальної культури України, зокрема Слобожанського історико-етнографічного регіону.

Серед завдань, поставлених відділом, було вивчення різноманітних елементів культурної спадщини та їх популяризація серед учнівської та студентської молоді, харків'ян і гостей міста. Однією із найважливіших форм популяризації відділ етнографії обрав інтерактивні освітні заходи, які проводяться в рамках суботніх факультативних занять у стінах музею та поза його межами (за замовленням). На них передбачено інтерактивний спосіб взаємодії з аудиторією: можливість прослухати пісню та її заспівати, щось виготовити власноруч, висловити свою думку, прийняти участь у вікторинах та конкурсах. Особливою популярністю користуються майстер-класи, які проводяться майже на кожному заході. Так, на одному з них, який називається «Світ ляльковий, різнокольоровий», відвідувачів обов'язково навчають виготовляти ляльку-мотанку, яку вони залишають собі на пам'ять. На іншому заході – «Обереги рідного краю», який висвітлює найголовніші українські обереги та символи, які відігравали важливу роль в житті українців, також проводиться майстер-клас із виготовлення якогось оберегу (ляльки-мотанки, зайчика на пальчик, мотузяного коника тощо).

Чимало заходів відділ етнографії присвятив популяризації найбільш шанованих українцями народних свят, обрядів, звичаїв, традицій, які

становлять основу неповторності української національної культури. Серед них слід згадати захід «Традиції та звичаї святкування зимових народних свят на Україні», на якому гості із задоволенням слухають розповідь про звичаї та традиції кожного свята зимового народного календаря, переглядають відеозаписи з виконанням колядок та щедрівок і охоче їх виконують самі. В рамках заходу для відвідувачів також проводиться майстер-клас із виготовлення різдвяного янгола з текстилю, який залишається їм на згадку про зустріч.

Ще одним цікавим заходом є «Традиції та звичаї святкування Масляного тижня в Україні», де гостей знайомлять з обрядовими діями та видами дозвілля українців кожного дня Масляного тижня, пропонують перегляд відеозаписів святкування, а також пропонують прийняти участь у конкурсах та вікторинах. Не менш цікавим для відвідувачів є захід «Великдень всіх на гостини просить», де їх знайомлять із циклом обрядів, пов'язаних із цим найвеличнішим християнським святом. Гостям заходу пропонується майстер-клас із писанкарства, для проведення якого запрошується народний майстер Валерія Талашко, яка навчає розписувати писанку, виготовляти «крапанку» і охоче розповідає про орнаментику та символіку слобожанської писанки.

Великою популярністю серед відвідувачів музею користується захід «Народний костюм Слобожанщини», що розповідає про різновиди народного вбрання (чоловічого, жіночого, дитячого), яке побутувало в XVII-XIX ст. у нашому краї. Учасникам цього заходу пропонується цікава відео-презентація з відповідної теми, відеозаписи виступів молодіжного фольклорного гурту «Стежка» та фольклорного гурту «Муравський шлях», учасники яких популяризують слобожанське автентичне вбрання. До уваги гостей заходу цікаві вікторини з відгадування загадок, конкурси з зачитування прислів'їв та приказок про різні елементи народного вбрання, складання пазлів та розфарбовування розмальовок із різноманітними взірцями українського народного одягу.

Інший захід – «Слобожанська минувшина» переносить слухачів у минуле і розповідає про заснування Слобожанського краю, життя та побут його мешканців, їх світогляд, народні знання (стосовно природи, Всесвіту, планування житла, оберегів тощо), види господарської діяльності, основні заняття, традиції, звичаї, свята та різноманітні форми дозвілля.

Відділом етнографії для різновікової аудиторії також підготовлено захід «Чим багата українська хата», де відвідувачі також можуть поринути в минуле, помандрувати до житла наших прабабусь і прадідусів – давньої української хати-мазанки й дізнатися про все, що її наповнювало. Гостям докладно розповідають про звичаї та традиції вибору місця для хати, обряди при її будівництві та заселенні, плануванні внутрішнього простору, обряд «входин» тощо. Під час мандрівки на відвідувачів також чекають цікаві вікторини та конкурси.

Отже, підсумовуючи, можна зробити висновок, що інтерактивні освітні заходи, які проводить відділ етнографії Харківського історичного музею імені М.Ф. Сумцова – це не лише цікаві творчі проекти, а й важливі форми популяризації пам'яток духовної культури свого народу. Вони сприяють формуванню світогляду, патріотичному вихованню, прагненню до пізнання, ідентичності, прояву в бажанні відкрити власну історію, звичаї, традиції, духовне коріння, збереженню культурного надбання нашого краю і визнанню його важливим складником світової культурної спадщини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережна Ю.М. Нематеріальна культурна спадщина ЮНЕСКО: поняття, тенденції, український вимір // Інтернет – ресурс. – Режим доступу: http://gt_2012_23_18.pdf
 2. Інтернет – ресурс. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2011-1/doc/7/06.pdf>
-